

Archeologisch vooronderzoek te Mechelen, Leestsesteenweg - Robbroekloop

Decraemer Stefan

AS - Rapportage 2009 - 23

Opdrachtgever:
Aquafin nv
Freddy Schampaert (projectleider)
Dijkstraat 8
2630 Aartselaar

Opgraving ☐

Prospectie ☒

Vergunningsnummer: 2009/246

Datum aanvraag: 10/08/2009

Naam aanvrager: Decraemer Stefan

Naam site: Mechelen, Leestsesteenweg Aquafin

© 2009

Archaeological Solutions bvba, Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen

Foto's: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Voor inhoud en strekking van ondertekende artikels zijn de auteurs zelf verantwoordelijk.

Inhoudstafel

1.	Inleiding	4
2.	Doel van het onderzoek	7
3.	Onderzoeksmethode	7
4.	Landschappelijke en bodemkundige situering	8
5.	Onderzoeksresultaten	8
5.1	Bodemkundig resultaten	8
5.2	Archeologische resultaten	12
6.	Conclusie	14
7.	Dankwoord	15
8.	Bijlagen	16

1. Inleiding

Op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed werd in opdracht van Aquafin nv op dinsdag 25 augustus 2009 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Dit zijnde een verkennende prospectie met ingreep in de bodem (dosiernummer vergunning: 2009/246), uitgevoerd door projectbureau Archaeological Solutions bvba binnen het projectgebied voor de optimalisatie van de overstorten op de Robbroekloop, gelegen langs de Leestsesteenweg en de Oude Leestsebaan (Mechelen) (cfr. afb. 1).

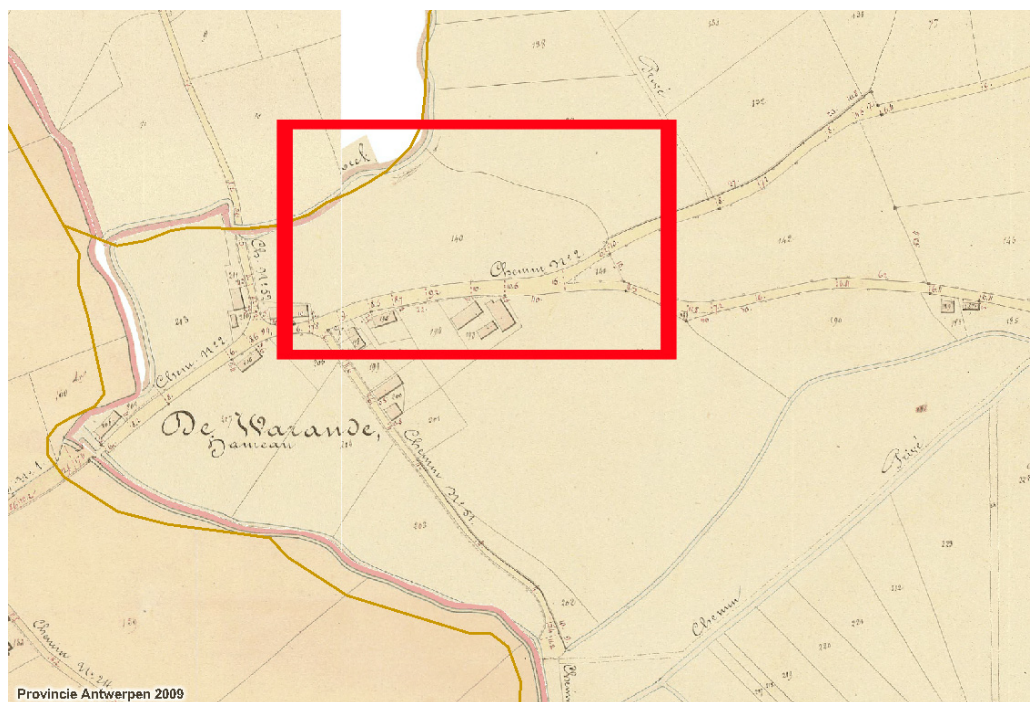
Afbeelding 1 Locatie plangebied (Bron: Google earth)

De ernstige bedreiging die de vooropgestelde werken en het daarmee samenhangende grondverzet vormen tegenover het mogelijk aanwezige archeologische erfgoed, zijn immers van die aard dat door het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed geadviseerd werd dat een archeologisch vooronderzoek wenselijk was.

Het tracé van de aan te leggen gracht loopt door een gebied met zeer hoge archeologische potentie. Zowel bodemkundige en topografische omstandigheden als de aanwezigheid van archeologische sites in de onmiddellijke omgeving van het plangebied wijzen erop dat de regio in het verleden reeds aantrekkelijk was voor bewoning. Volgens het CAI werden in de omgeving (CAI-locatie 102247 "Warande - Den Berg") reeds enkele archeologische vondsten gedaan: in 1920 werden artefacten uit de steentijd in situ aangetroffen, in 1939 werd een Romeins brandgraf ontdekt en in 1969 een urne uit midden-Romeinse tijd. Zowel in de atlas van Ferraris (1777) als in de historische atlas der buurtwegen (1851) was er ter hoogte van het projectgebied geen bebouwing aanwezig (cfr. afb. 2 & 3).

Afbeelding 2: Detailkaart uit de atlas van Ferraris (bron: www.ngi.be)

Afbeelding 3: Detailkaart uit de atlas der buurtwegen (bron: <http://www.provant.be/>)

De werken, die worden uitgevoerd door Aquafin nv, spitsen zich toe op het perceel dat kadastraal bekend is als Mechelen 4° Afdeling Sectie G, Perceel nr.: 365D. Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca. 3000m².

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd door projectarcheoloog Stefan Decraemer en Bert Hoeyberghs, beide in dienst van het projectbureau Archaeological Solutions bvba. De begeleiding en bijkomende advisering gebeurde door mevr. Alde Verhaert van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed en door Bart Robberechts van de dienst Archeologie - Stad Mechelen. Het mechanische graafwerk werd verzorgd door Kembo nv. De rapportage vond plaats op 28 augustus 2009.

De opmeting van de proefsleuven, en het opstellen van de georeferende plannen werd uitgevoerd door landmeter Joeri Stockmans in dienst van Kembo nv, in nauwe samenwerking met bovengenoemde projectarcheoloog. De aangemaakte georeferende overzichtsplannen zijn opgenomen als bijlage bij dit rapport, waarbij op de plannen de exacte ligging van de proefsleuven met spooraanduidingen wordt weergegeven. Tevens werd gezorgd voor de aanduiding van de geplaatste wandprofielen, en de exacte diepteligging van de sleuven inclusief grondsporen t.o.v. het Oostends Peil: TAW (cfr. bijlage 2).

Administratieve gegevens

Gemeente : Mechelen
Plaats : Mechelen - Leestsesteenweg
Toponiem : De warande
Provincie : Antwerpen
Opdrachtgever : Aquafin nv
Uitvoerder : Projectbureau Archaeological Solutions bvba
Bevoegd gezag : Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed
mevr. Alde Verhaert
Advisering : Bart Robberechts - dienst Archeologie - Stad Mechelen
Gemeentecode : 2800

Administratief nummer opgravingsvergunning:

2009/246: prospectie met ingreep in de bodem t.a.v.
dhr. Stefan Decraemer
2009/246 (2): archeologische controle met een
metaaldetector t.a.v. dhr. Maarten Bracke

Locatie onderzoeksgebied :

Gebied gelegen in aan de rand van Mechelen,
ten oosten van de dorpskern van Leest

Omvang Plangebied : ca. 3000m²

Kadastrale gegevens : Mechelen 4° Afdeling Sectie G, Perceel nr.: 365D

Periode : n.v.t.

Complextype : n.v.t.

Hoogte maaiveld t.o.v. Oostends Peil : 4,5 - 6m +TAW

Beheer en plaats documentatie :

Projectbureau Archaeological Solutions,
Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen
(meer specifiek: volledig uitgewerkte rapportage met
bijhorende bijlage's)

Beheer en plaats vondsten:

Aquafin nv.
Dijkstraat 8
2630 Aartselaar

2. Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoeksproject was om het plangebied, welke aan een intensief grondverzet zal worden onderworpen, in eerste instantie archeologisch te evalueren m.a.w. door archeologische sites te detecteren, af te lijnen en ze samen met eventuele vondsten te registreren, teneinde de noodzaak voor- en concrete aanbevelingen m.b.t eventueel archeologisch vervolgonderzoek te kunnen formuleren. Dit laatste in samenspraak met het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed.

3. Onderzoeksmethode

Om het gebied te evalueren luidde het advies van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed dat minimum 12% van het plangebied diende te worden onderzocht op de aanwezigheid van (al dan niet) intacte archeologische waarden.

Wegens de toestand van het terrein was het niet mogelijk om meerdere parallelle proefsleuven aan te leggen. Er werd geopteerd om een proefsleuf aan te leggen langs het tracé van de aan te leggen overstortleiding. Aan de zuidzijde van het projectgebied werd, dwars op proefsleuf 1 en parallel met de straat, een tweede, kleine proefsleuf aangelegd. De proefsleuven zijn een dubbele kraanbak breed (ca. 4m) en werden gegraven door een kraan op rupsbanden met een tandenloze graafbak. Teneinde de sporen in het archeologische vlak te kunnen waarnemen en evalueren, werden de te onderzoeken sleuven -na machinale aanleg- indien nodig manueel opgeschaafd en onderzocht.

Tijdens de werkzaamheden werd erop toegezien dat de kraan niet over het vrijgelegde archeologische niveau reed, om zo het verstoren van eventuele archeologische sporen te voorkomen.

Alle proefsleuven en profielen werden opgekuist, gefotografeerd (cf. Bijlage 1: Fotolijst) en ingetekend op schaal 1:20. De exacte ligging en hoogtes van de proefsleuven en profielen sporen werden door landmeter Joeri Stockmans opgemeten (cf. Bijlage 2: Afdruk digitaal grondplan). Aangezien er geen archeologische vondsten en sporen werden aangetroffen, was een vondstenlijst en sporenlijst overbodig.

Met het oog op het geven van een deskundig advies, behoorde het nemen van een foto van ieder opgeschoond wandprofiel, waarbij voor een accurate beschrijving van ieder profiel werd gezorgd. In totaal werden gedurende het vooronderzoek 6 wandprofielen gefotografeerd en bodemkundig beschreven. Op deze manier kon een uitspraak worden gedaan inzake de bodemopbouw en de - al dan niet vastgestelde - verstoringsgraad van het plangebied. Hierbij werd tevens voor een optimale spreiding van de geïnventariseerde wandprofielen gezorgd, en voor een stratigrafische benadering van de aangetroffen sporen. Tevens werd de exacte positie van deze wandprofielen gegeorefereneerd ingemeten (cf. bijlage 2). Profiel 1 t.e.m. 5 bevond zich in proefsleuf 1 en profiel 6 in proefsleuf 2.

Lengte van de proefsleuven

Proefsleuf 1: 78,80m

Proefsleuf 2: 26,45m

Op deze wijze komt de totaal onderzochte oppervlakte op ca. 421m² te liggen, dit is 14,03% van de totale opgegeven oppervlakte (3000m²) van het plangebied.

4. Landschappelijke en bodemkundige situering

Mechelen behoort tot het arrondissement Mechelen. Het onderzoek werd uitgevoerd aan de rand van Mechelen, ten oosten van de dorpskern van Leest. Het projectgebied is gelegen aan de Leestsesteenweg, ter hoogte van het kruispunt met de Oude Leestsebaan. Gemiddeld ligt het terrein op een hoogte van 5,5m +TAW. Volgens de bodemkaart komen er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied twee bodemtypes voor:

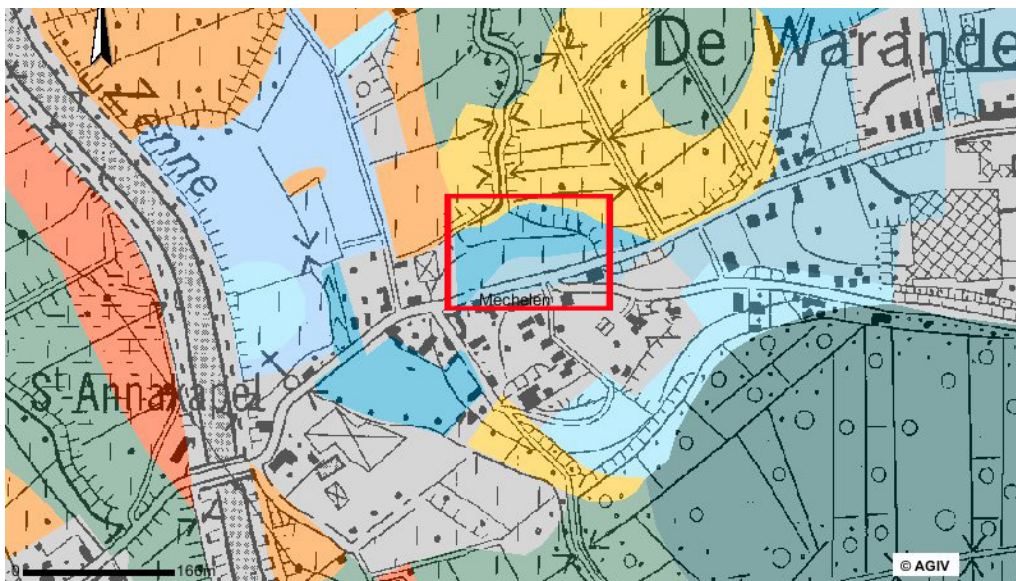
○ Zbm(b): Droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (lichtblauw)
→ In het zuiden van het terrein, dunne strook langs de straat.

○ Zcm(b): Matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (donkerblauw)
→ Bijna het gehele projectgebied.

5. Onderzoeksresultaten

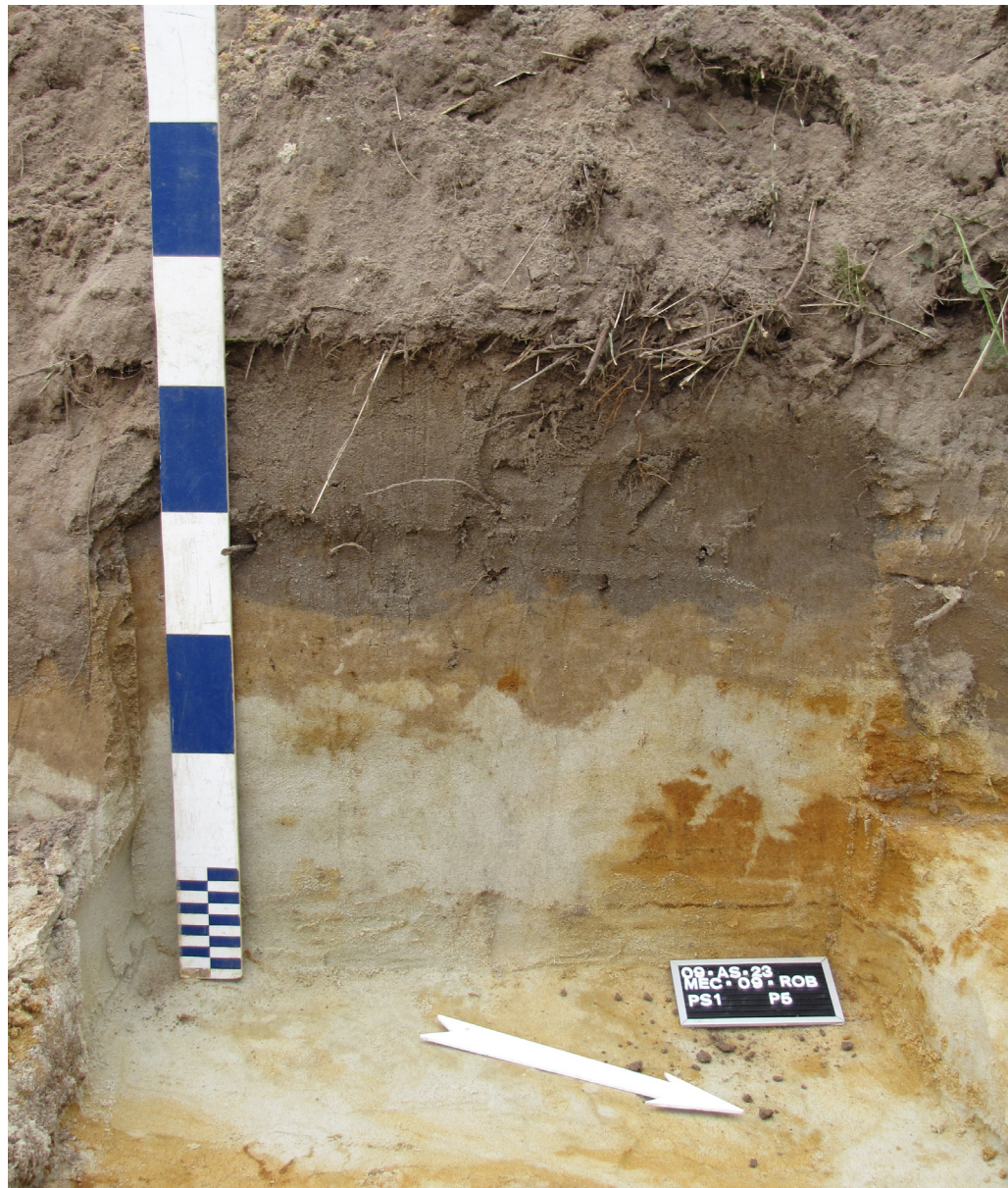
5.1 Landschappelijke en bodemkundige resultaten

Het terrein loopt duidelijk af naar de beek toe van zuid (ca. 6,00 m +TAW) naar noord (ca. 4,55m +TAW) met een verval van ca. 1,45m. Van west naar oost werden geen grote hoogteverschillen vastgesteld.

Afbeelding 4: Bodemkaart + hoogtelijnen (Bron: www.agiv.be)

Er werden in totaal 6 profielen uitgezet met een goede spreiding, teneinde een duidelijk inzicht te krijgen in de stratigrafie en opbouw van de bodem. Profielen 5 & 6 vertonen een gelijkaardige opbouw. De bovenste laag van profiel 5 (cfr. afb. 5) of de Ap-horizont heeft hier een gemiddelde dikte van ca. 0,30m en is opgebouwd uit twee lagen. De Ap1 - horizont of de recente ploeglaag (ca. 0,20m) heeft een donker grijsbruine kleur en een lemige zand-textuur. De Ap2 - horizont (ca. 0,10m) is een pakket van donkerbruin lemig zand en is minder humeus dan de Ap1 - horizont. Onderaan de Ap2-horizont zijn in het profiel mogelijke ploegsporen zichtbaar. De onderliggende moederbodem is sterk gleyig (talrijke roestvlekken) en lokaal sterk uitgeloogd (wit zand).

Afbeelding 5: Profiel 5

In het noordwesten van het onderzoeksgebied heeft het terrein een andere stratigrafie. In het uiterste westen van proefsleuf 1 werd profiel 1 uitgezet (cfr. afb. 6). De Ap-horizont is net als profiel 5 & 6 opgebouwd uit twee lagen, maar is wel wat dikker (ca. 0,55m:). De Ap1-horizont (ca. 0,35m) en de Ap2-horizont (ca. 0,20m) hebben identiek dezelfde textuur en kleur als bij bovenstaande besproken profielen. Onder deze cultuurlagen zijn Holocene afzettingen aanwezig (C1-horizont). Het betreft horizontaal gelaagde fluviatiele afzettingen. Tussen de Ap2 en C-horizont bevindt zich een bandje met afzettingen van ijzeroxides (d.i. het gevolg van een verschil in de doorlatendheid (percolerend regenwater) van Ap (meer zandig) en C (meer lemig/kleiig). De C1-horizont (ca. 0,85m) bestaat uit afwisselende lagen van enerzijds meer zandige leem (grijs) en anderzijds meer humeuze/venige afzettingen. De C2-horizont bevindt zich net onder een humeuze afzetting van de bovenliggende horizont. De kleiïge C2-horizont heeft een groengrijze kleur en is mogelijk de Pleistocene ondergrond.

Afbeelding 6: Profiel 1

In profiel 4 (cfr. afb. 7) is de C-horizont hoger gelegen dan in profiel 1 en zijn de holocene afzettingen niet meer aanwezig. In tegenstelling tot de voorgaande bodemprofielen is hier een B-horizont of inspoelingshorizont (ca. 0,55m) onder de Ap1 en Ap2 horizont merkbaar. In de (podzol) B-horizont is een ophoping van ingespoelde organische stof (donkere kleur) merkbaar. Tot vrij diep in de grijsgroene C-horizont is de ophoping van ingespoeld organisch stof zichtbaar. De grijsgroene C-horizont is bovenaan nog wat zandig en wordt geleidelijk aan kleiiger. Aangezien de C-horizont hier hoger ligt dan in profiel 1 en de verschillende afzettingsslagen ontbreken bevindt men zich hier net buiten het overstromingsgebied. In profielen 2 & 3 is duidelijk zichtbaar hoe de holocene afzettingsspakket geleidelijk dunner wordt om uiteindelijk helemaal te verdwijnen in profiel 4.

Afbeelding 7: Profiel 4

Gezien de perfect horizontale oriëntatie van de afzettingen en de textuureigenschappen in profiel 1 gaat het hier vermoedelijk om een komgebiedje of een lager gelegen overstromingsgebied naast een (oude) arm van de Zenne. De grijze afzettingen weerspiegelen een periode van stromend water (overstroming komgebiedje). De donkere humeuze of venige afzettingen vormen een bewijs voor stagnerend water met het bezinken van plantaardig materiaal. Naarmate men meer naar het zuiden gaat, duikt de moederbodem naar boven en verdwijnen de fluviatiele afzettingen uit het Holocene pakket. Ter hoogte van profiel 4 waren er in het profiel geen fluviatiele afzettingsbandjes meer zichtbaar. Het projectgebied bevindt zich dus op vermoedelijk op een oude helling, die afloopt van zuid naar noord, waarbij de noordzijde binnen een overstromingsgebied lag. De moederbodem ligt in het zuiden ca. 1,70m hoger dan in het noorden. (bovenzijde C1-horizont profiel 1: 3,6m +TAW; bovenzijde C-horizont profiel 5: 5,30). Een hoger gelegen gebied langs een waterloop was meestal een goede en strategische plaats voor een nederzetting. De dikke Ap-horizont zorgt voor een goede bewaring van de onderliggende lagen. Dergelijk gebied heeft een hoge archeologische potentie. In het zuiden van het projectgebied zorgen de Holocene afzettingen voor een goed bewaring van potentiële onderliggende, oudere (Mesolithische) sporen.

5.2 Archeologische resultaten

Er werden 2 proefsleuven machinaal aangelegd over het projectgebied. Proefsleuf 1 was in het noorden van het projectgebied gelegen en loopt van west naar oost. Na ca. 40m draait de sleuf af naar het zuiden, en loopt verder in zuidelijke richting. Dwars op het zuidelijke uiteinde van proefsleuf 1 werd proefsleuf 2 aangelegd, parallel met de Leestsesteenweg (cfr. bijlage 2).

Proefsleuf 1 (cf. afb. 8 & 9) werd in het westen net op de C1- horizont aangelegd op een diepte van 1m - 1,50m onder het maaiveld op een hoogte tussen 3,20m en 4,00m +TAW. Tot aan de centrale bocht in proefsleuf bleef deze hoogte ongeveer behouden. Op het moment dat de proefsleuf naar het zuiden afdraait, duikt de moederbodem naar boven en stijgt het vlak tot een hoogte van 5,20m +TAW (0,60m diep onder maaiveld) in het uiterste zuiden van proefsleuf 1. Op de plaats waar het Holocene afzettingspakket verdwijnt werd het vlak op de C-horizont aangelegd. Het vlak varieerde ook van kleur: in het zuiden vertoonde het vlak een egale beige-keurige C-horizont, met veel gley-verschijnselen (talrijke roestvlekken) en plaatselijk sterk uitgeloozd (wit zand). In het noorden dagzomen de verschillende fluviatiele afzettinglagen. Plaatselijk heeft het vlak een witgrijze (uitgeloozde laagjes) of een donkergrijze tot zwart kleur door de humeuze bandjes. Er werden in proefsleuf 1 geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.

Afbeelding 8: Proefsleuf 1, noordzijde

Afbeelding 9: Proefsleuf 1, zuidzijde.

Proefsleuf 2 (cfr. afb. 10) was aangelegd op een gemiddelde diepte van 0,55m onder het maaiveld en een gemiddelde hoogte van ca. 5m +TAW. Aan de oppervlakte dagzoomde de beige-kleurige C-horizont, die in het vlak veel gley-verschijnselen vertoont en lokaal sterk uitgeloofd is. In proefsleuf 2 werden enkele recente sporen aangetroffen, namelijk vijf vierkante vlaksporen met een donkerbruine, zandige vulling. Er werden geen andere of oudere archeologische sporen of vondsten aangetroffen.

Afbeelding 10: Proefsleuf 2

6. Conclusie

Naar aanleiding van de optimalisatie van de overstorten op de Robbroekloop, gelegen langs de Leestsesteenweg (Mechelen) werd door het projectbureau Archaeological Solutions bvba een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd. Het onderzoek kwam er op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed en werd in opdracht van Aquafin nv op 25 augustus 2009 uitgevoerd.

Ondanks de landschappelijke en bodemkundige context en eerdere vondsten leverde het archeologische vooronderzoek geen interessante archeologische sporen of vondsten op. De aanwezigheid van een oud kom- of overstromingsgebied werd wel geregistreerd. Aan de straatzijde bevonden zich enkele recente sporen.

De aanwezigheid van enkele recente sporen zijn niet toereikend om een archeologische opgraving te adviseren. Bij deze werd het terrein dan ook vrijgegeven door het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed voor verder bodemverstorende ingrepen die gepaard gaan met de optimalisatie van de overstorten van de Robbroekloop.

7. Dankwoord

Graag wensen we Aquafin nv te danken voor het vertrouwen die het als opdrachtgever in projectbureau Archaeological Solutions bvba stelt. Speciale dank gaat hierbij uit naar dhr. Freddy Schampaert (aquafin nv) en naar Wim Vermonden (Kembo nv), die voor een vlot verloop van de werkzaamheden op het terrein instonden, en dhr. Joeri Stockman, die de altimetrische en planimetrische opmetingen heeft verricht en de georeferendeerde overzichtsplannen heeft opgesteld.

Mevr. Alde Verhaert wensen we te danken, die in haar functie van erfgoedconsulente bij het Agentschap R-O Vlaanderen, Entiteit Onroerend Erfgoed, bereid werd gevonden om advies te verschaffen.

Tenslotte danken we Bart Robberechts van de dienst Archeologie - Stad Mechelen voor zijn advies en medewerking.

8. Bijlagen

Bijlage 1 : Fotolijst

Fotolijst	Archaeological Solutions	

Plaats: Mechelen - Leestsesteenweg	Projectcode: MEC-09-ROB	Projectnummer: AS-09-23
---	--------------------------------	--------------------------------

Naam Foto	Datum	Proefsleuf	Afbeelding
MEC09ROB - Vlak voor aanleg PS - 01 tot 12	25/08/2009	/	Overzichtsfoto's van het terrein voor de aanleg van de proefsleuven
MEC09ROB - PS1 - 01 tot 20	25/08/2009	1	Overzichts- en detailfoto's van proefsleuf 1
MEC09ROB - PS2 - 01 tot 10	25/08/2009	2	Overzichts- en detailfoto's van proefsleuf 2
MEC09ROB - Profiel1 - 01 tot 04	25/08/2009	1	Profiel 1
MEC09ROB - Profiel2 - 01 & 02	25/08/2009	1	Profiel 2
MEC09ROB - Profiel3 - 01 & 02	25/08/2009	1	Profiel 3
MEC09ROB - Profiel4 - 01 tot 03	25/08/2009	1	Profiel 4
MEC09ROB - Profiel5 - 01& 02	25/08/2009	1	Profiel 5
MEC09ROB - Profiel6 - 01	25/08/2009	2	Profiel 6